

Iz dnevnika nadobudnega Dvojkogoja.

Spisal Rado Murnik.

Novega leta dan. Sreda.

o smo si odčestitali, mi je dala mama poljub, nov goldinar in dijaški koledar s tem dnevnikom. Papa je nakupil moji sestri Slavici najlepših stvari za novo leto, meni pa je obljubil nekaj španskega. (?)

Po maši sem doma čepel in prebiral »Slovana«, pa nisem užival nobenih posebno prijetnih občutkov; zakaj vedno iznova sem se spominjal naše puste šole! Porajale so se mi hude slutnje, da moje občevanje s profesorji ne bo obrodilo žlahtnega sadu. Neque enim ignari sumus ante malorum, τῶν πρὶν ζυζῶν.

Ko sem se najedel potic, se mi je duh nekoliko razvedril, in po zgodovinskem redu so mi prihajali na misel rajni ideali lanjskega leta: Milka, Anica, Tončka. Kako neumno sem bil zaljubljen!

Obiskov ni bilo ne konca ne kraja. Do ene nobenega miru.

Pri kosilu mi je dal papa nezaupnico, češ, da so mu nastali grdi dvomi, kako se kaj imam v šoli, kadar me izprašujejo. Naš sitni razrednik, profesor Akuzativ, me je namreč zatožil in mu dopoldne rekel v čitalnici, da ne znam najkrajšega latinskega stavka zapisati pravilno.

Na tako obrekovanje je treba previdno molčati.

Zlasti pa me je jezilo, da so mi postavili starši za zgled Slavico, sladko dušico, ki nese vsak repar takoj sladičarju, akotudi jo tolikrat svarim, da ne dobi nikdar moža, če bo imela črne zobe.

Popoldne sem se šel drsat na »Kern«. Tam sem zalotil nov ideal! Živio!

Zvečer je bil gospod Davorin Plečnik k nam povabljen. Po-metal je naši teti Ivanki dvorišče na vse pretege. Ta mož, trgovec, ima dolge brke in kremenit značaj. (Podaril mi je 10 krajcarjev, ko sem mu šel po smodke). Sploh je izvrsten človek, odličen Slovenec, izboren govornik, ima mene hudo rad in razume mnogo o znanstvenih stvareh. Tudi klavir igra. Upam, da se ga teta ne bo branila, saj grofa gotovo ne bo nobenega ponjo. O tej dvojici mi bo, mislim, treba še marsikatero ziniti v teku časa. Kar se tiče mene, imenujem gospoda Pečnika že danes za strica. (Pa ne, da bi kdo kaj slabega mislil zaradi tistih 10 cekinov)!

Ali papa, ta je res lepo izpolnil obljubo, no!

Sram me je, da moram kaj takega zaznamovati med res gestae precej na prvi strani! Toda, ker sem se neomajno odločil, da bom beležil golo resnico, zato ne smem že prvi dan zanemarjati načel; laži in hinavstvo naj ostanejo njim, ki pišejo romane in več nego polovico izpod pazduhe jemljejo za svoje sleparske spise.

Torej: papa mi ni podaril za novo leto čisto ničesar takega, kar bi moglo razveseliti dušo četrtošolca; pač pa mi je pomolil — novo šibo pod nos, predno smo šli spat, in mi razjasnil temni položaj s kratko razlago, rekoč:

»Vidiš, to je in usum Delphini. Le dobro si ga poglej! Zakaj to je tisti slavni španski kontrafagot, ki poje novo mašo!«

2. Četrtek.

Ojej! Šole so se zopet začele.

Odobravati pa moram, da ni nihče izmed gospodov izpraševal za red. Tistih morilnih katalogov danes niso vlečili na svetlo. Tako so na spodoben način pokazali, da še ni iztlela zadnja iskrica človeškega čuta v sivem pepelu profesorske duše. Zato jih na glas pohvalim vse skupaj. Izborno! Gaudeamus igitur!

Za jutri se ne bom nič učil nocoj, ker sem še preveč navajen počitnic.

7. Torek.

Sitnosti so že tukaj.

Takoj prvo uro po Sv. treh kraljih me je oštel Akuzativ, ker sem z nogami malo pobrcal po tleh. Zarezal je name, da cesarska kraljeva gimnazija ni konjska kasarna. Vendar me je pogledal nekako hvaležno, ko sem se varčno nasmehnil zarjavelemu dovtipu.

Od devetih do desetih smo pisali matematiko. Preat! Profesor Iks me je brž premestil na kmete, v zadnjo klop. Pred menoj je sedel spoštovani prijatelj Janez Prepisavček. Z njim sva zla združena na vojsko in se podpirala po bratovsko, oba ene misli in krvi. Žal, da sva se posvetovala preglasno: Iks je kmalu spoznal politiko najine slovenske vzajemnosti, in moj zaveznik je moral odpotovati v daljnje kraje, v puščavo, za katedro.

Škoda! Prepisavček ima sokolje oči in žirafji vrat. Kar čez tri klopi se iztegne, ne da bi se morebiti kaj napenjal; za silo pa prepisuje tudi še iz četrte. Na manšetah ima pol Močnika, zato se mu tudi v samoti ne godi prehudo. Poleg tega je odličen glasbenik; zvižgati zna v dva cepa. Pri nedeljskih mašah vodi dijaško petje v uršulinski cerkvi.

Ob devetih smo se šli doli na dvorišče kepat in smo sovražnika v dveh minutah slavno premagali na vseh krajih. Potem smo se zmenili, da opeharimo pozabljivega profesorja zgodovine, gospoda Notabene, za šest strani ponavljanja. Tudi tukaj smo zmagali. Fino!

Popoldne mi je motil profesor Cirkumfleks mirno življenje z malenkostnimi vprašanji o grških aoristih, ki se zde mojemu duhu nad vse zoprni. Odgovarjal sem le redko, da ga ne bi razžalil, pa še to mu ni bilo po volji. Častiti sosed Nande Klopigula mi je neustrašeno prišepetaval in krušil Cirkumfleksu veselje. Rešil me je preteče trojke. Dobil sem le dvojko: čast in slava Nandetu!

To je letos prva kljuka.

Zgaga me dere, ako pomislim, kako mnogobrojno žlahto bo dobila počasi od davi do drevi!

Ideala pa od nikoder ni! Moja duša se dolgočasi.

14. Torek.

V slovenski uri me je poklical dr. Trojkosip in mi dal »komaj zadostno«. Vsaj Prepisavček trdi, da je dobro videl, ko mi je zapisaval profesor $\frac{5}{6}$. Potem nam je vrnil domače naloge. Pisal sem »skoraj hvalevredno«. To se prileže. Domačim pa le ne smem pokazati zvezka; zakaj papa bi me brž tako za ušesa, da bi videl Benetke, ker ne nosim samih takih redov domov.

Prejeli smo tudi matematično šolsko nalogo. Profesor Iks ima slabo navado, da zapisuje dobre rede prav drobno in majhno, slabe pa tako vilikansko debelo, da se svetijo že oddaleč skozi platnice. Meni je zarisal številko 7 z neznansskim trebuhom in strašanskim repom.

Korektum grem delat v podstrešje.

Mojemu idealu je ime Mira.

20. Ponedeljek.

O Mira, to je dobro, da ne veš, koliko moram trpeti!

Še vedno sem ves poparjen. Konferenca . . . Tam sede profesorji lepo sami in nas neusmiljeno obsojajo vse vprek, ne da bi se mogli mi kaj braniti. Takim razmeram odločno zabavljam! Grajali so me vsi!

Gospod Akuzativ mi je pa posvetil še pobeбно pridigo, rekoč:

»Vi, Dvojkogoj! Vi se preveč zanemarjate. Kaj pa vendar mislite? Od vseh strani moram poslušati zgolj pritožbe zoper vas . . . Povsod mora biti, kjer ga ni treba. Še pet minut ni na miru in nagaja, komur le more. In neprestano otresa dolgi jezik. Za uk mu

ni mar . . . To utegne imeti slabe posledice. Zapomnite si moje besede in poboljšajte se! Sedite!»

To je pač resnica: za odličnjaka nimam prave mere. Kdor pa ni bil nikdar grajan, ta ni pravi dijak. Bog ve, kakšne je uganjal sam modri naš Akuzativ, ko se je potil v kvarti! Najbolj hud sem na Trojkosipa; pa tudi z Iksom ne bodeva pila nikdar bratovščine! Edino profesor veronauka je zvesto potegnil z mano in me morebiti še zagovarjal proti sovražni trumi. Zato ga bom pa pozdravljal tudi še po maturi, dočim zaradi drugih ne bom kvaril klobuka. V sedmih predmetih me dregajo: »Bolje, bolje!« — osem jih pa imamo.

O — ako to doma zvedo, doma!

Mira, Mira! Kakšne bo potem sviral — kontrafagot!

31. Petek.

Moja krasotica ima rumenkaste lase in zeleno obleko. V šolo hodi k Uršulinkam in je najlepša punčka v Ljubljani.

Danes sem šele videl, kako hudobni so moji mučitelji. Vse tri ure zjutraj so me klicali zaporedoma, pa ne eden me ni vprašal tistega, kar sem znal! Za nameček se je pa še Notabene spoteknil nad mano. Vrezaval sem namreč med njegovo razlago začetno črko ljubljenega imena v klop in si mislil: »Še lepše nego v tem lesu je zarezana Mira v mojem srcu!« Kar je planil profesor name; za stonj sem se branil. Naglo se je še huje raztogotil in me zapisal zaradi nepazljivosti in nedostojnega vedenja v razredni album.

1. februar. Sobota.

Meni se vse tako zdi, da Mira doslej še ni opazila moje vrele ljubezni.

Na ledu sem vendar ves čas okolo nje. Kolikokrat se ji hočem približati! Ali vselej se skesam, ker mi upade pogum.

Drsa se zmeraj sama ali pa s katero prijateljico. To popoldne je dvakrat padla. Žalibog, obakrat sem ji prišel prepozno pomagat. Ko ji je drugič podrnilo, jo je pobral neki domišljav realec, ki se je potem le nje tiščal do mraka. Kakšne muke je trpelo moje srce! Pokazal sem Kernu hrbet; ko sem se vračal ves žalosten in napol zmrzel domov, mi je bilo tako hudo, da sem malone obupal sredi Trnovskega mostu. Šele na Kongresnem trgu mi je jela lampica upanja brleti nekoliko živahneje — in v Zvezdi, za Radeckega spomenikom, sem prisegel Miri večno zvestobo!

Le škoda, da ljubice ni bilo zraven.

4. Torek.

Teta Ivanka in gospod Plečnik se imata prav dobro. Lahko se smejeta, ko jima ni treba hoditi v šolo! Zaležujem ju kaj pridno. Danes po južini sta igrala štiriročno klavir. Ko je šla mama za trenotek v drugo sobo, sta mislila, da sta sama v salonu, tako tiho sem se bil vtihotapil za veliko ogledalo. Takoj sta zaigrala čisto drugače. On jo je objel okolo vratu in ji naravnal obraz tako, da sta si lahko natanko pomerjala ustnice. Zamudila sta najmanj šest taktov, in še jima ni bilo dovolj. Ravno sta se pripravila, da bi ponavljala to vajo, kar sta začutila, da prihaja mama. Nagloma sta sedela tako spodobno kakor prej. In hitro je vzela Ivanka dolg las z njegovega rokava in zašepetala: »Ti porednež, ti!«

Torej se že tikamo! Zdaj mora vsak čas počiti.

Včeraj je bila zadnja konferenca. Tudi ta top je nabit!

5. Sreda.

Po kosilu sem hitel na led. Komaj sem že čakal.

Polagoma se je zbralo tudi obilo krasnega spola. Med vsemi pa je mojim očem najbolj ugajala lepa Mira. Zlasti me je očarala, ko sva se enkrat skupaj zaletela med množico. Še dolgo časa sem gledal za zeleno obleko in občudoval ljubico oddaleč. Ko sem se tega naveličal, sem začel resno preudarjati, kako bi se ji pridružil na lep način.

Kar ji pade robček iz mufa! Jaz pa kakor divji jelen za njim!

Že ji molim izgubljeno rutico prijazno nasproti, in velik junak se zdim sam sebi. Hipoma pa se mi izpodleti. In pridrsam jo z dragoceno belo zastavico jadrno po hrbtu ravno pred Miro!

Vsa vesela se mi ljubeznivo nasmehne.

Od burne vožnje še vedno počivaje na tleh, jo nagovorim navdušeno:

»Dober dan, gospodična!«

»Dober dan!« mi odzdravi. O kako mil je ta glasek in kako rahlo podrhtava! Uboga Mira, gotovo jo zebe! Tudi muf tišči vedno na usta. Jaz pa sedim takole pred njo na ledu in uživam in mislim, da sem v malih nebesih. Fino!

Naposled se skobacam na halifaks, ji radostno podam najdenca in pravim:

»Gospodična, to ste izgubili. Prosim.«

Gotovo je tudi ona židane volje; smeje se neprenehoma, Ko jo to nekoliko mine, me sočutno vpraša:

»Ali ste se morebiti kaj potolkli?«

»Prav nič,« ji odgovorim hvaležno, »temveč popolnoma celemu mi je čast, da se vam, gospodična, tukaj predstavljam: Dragotin Dvojkogoj, tačas gimnazijec.«

»Hvala,« reče ona in se prikloni komaj vidno. Nato pa doda počasi in nekako hladno: »Kateri razred?«

Moško se razkoračim in ji odkritosrčno razodenem: »V četrti prenašam trpljenje učenega življenja. Izvolite, prosim, da se malo podrsava skupaj? Srečnejšega človeka ne bo potem na nobenem ledu!«

Mislim, da sem se izrazil vendar dosti izbrano in dostojno, kakor se spodobi omikancu, in kakor sem slišal primeroma gospoda Plečnika. Kaj pa mi naredi obožavana lepotica?

»A — tako?« me zavrne mrzlo. »Hm — z nižjo gimnazijo se nič ne menim. Z Bogom.«

Mira, Mira! Petošolci ne padajo iz oblakov. Le to me tolaži, da ne veš, kako zvesto sem te ljubil že pet tednov. Zdaj pa te moram korenito iz srca iztrgati in te izbrisati s črno gobo večnega pozabljenja iz spomina; namesto prejšnjih rajskih občutkov se kuha v meni grenka osveta!

Zaletim se na drugi konec ledu, kjer se drsa ob vrbah moj spoštovani prijatelj Prepisavček po levi nogi. (Z desno se le poriva, ker ima samo eno drsalko). Kratko mu razložim najnovejši roman in mu obljubim, da mu dam jutri ob desetih pol žemlje, ako mi zdaj naglo pomaga, da pokadiva prevzetni preziralki pol naše razžaljene gimnazije na vso moč pod nos. Prepisavček se ves zamišljen oblizne, se zavozi parkrat okoli mene in privzdigne desno nogo vedno više, dokler ne zakliče: »Hevreka!«

In ko pride oholo punče domov grede mimo naju, ji narediva špalir. Prepisavček pa se ji odkrije in pravi:

»Dovolite, gospodična, da vam čestitava 11. novembra?«

»Enajstega novembra?« se zavzame ona. »Čemu pa?«

»Za veseli god!« odvrne Prepisavček ledeno. »Le povprašajte doma, ako sami ne veste, katerega ptiča posebno slavimo — o Martinovem!«

Tedaj je kar zardela od same jeze!

Aha! Servus, ideal!

7. Petek.

Jutri — dobimo — — izpričevala!

Po šoli sem šel k frizerju in si dal ostriči lase do kože.

O da bi mogel tako narediti tudi z ušesi!

8. Sobota.

Dies irae! Sodnji dan.

Vso noč sem imel hude sanje. Profesorji in tudi naš ravnatelj Ablativus absolutus so pridivjali k meni in se izpremenili v tigre in krokodile. Hotel sem se jim braniti s pipcem, pa ga kar nisem mogel odpreti. Najhujši je bil Iks v podobi požrešnega aligatorja. Naposled se je prelevil v pošastnega zmaja in me nesel po zraku na Grintavec. Tam me je izpraševal matematiko. Rep mu je segal noter do Šiške. Naposled mi je nameravala ta zverina odgrizniti nos, pa sem se — hvala Bogu! — zbudil še o pravem času.

Potem sem oblekel dvoje zimskih hlač.

Ta oklep sem izdatno podebelil s trpežno servijeto, ki sem jo previdno vmes potlačil na kraj, kjer je moja Ahilova peta. Pod tem trojnim pokroviteljstvom upam, da bom lože prenašal brutalne udarce krute usode.

Že v šenklavški cerkvi mi je postajalo vroče. Želel sem, da bi maša trajala večno. Tudi to mi je prišlo na misel, kako bi bilo imenitno, ako bi dobrotljiv tat pokradel izpričevala. Le prekmalu so zapeli cesarsko!

Prišla je ura odločitve. Dobili smo vsak svojo polo.

Toliko da nisem padel po stopnicah, ko sem bral kratko pa uničevalno kritiko svojih nasprotnikov. Tema se mi je delala pred očmi. Zavil sem jo na dvorišče, kjer sem se malo pojokal na samem.

9. Nedelja.

Tri dvojke!

Zaradi matematike in grščine naj že bo, ampak da me je poleg tega pritisnil tudi Akuzativ, to je pa vendar prekisla krivica! Nikdar več se ne bom smejal njegovim dovtipom.

Pred gimnazijo sem našel Prepisavčka; mirno mi je povedal, da je srečno izlezel sredi med Scilo in Karibdo. Nande Klopigula je pogorel v fiziki.

V lokaciji sem predzadnji; zastavo pa nosi za mano Cene Rogovila, Golijat našega razreda. Drugo leto pojde na vojaški nabor. Cene trdi, da izpričevala nimajo nikakršne vrednosti; o da bi tudi papa mislil tako!

Vseh skupaj še nas je ponesrečilo devet.

Na trnjevem potu proti domu sem zvižgal tistole: »Slovan brate ima!« Veselo vem odpiral oči, in ljudje, ki so me srečavali, so gotovo mislili: »Ta fant je pa dobro izdelal, ki jo maha tako ko-

rajžno!« Vendar so se mi začele noge kmalu opletati, ko sem se približal domačim penatom.

Slavica je bila že tu. Ko sem vstopil, jo je papa ravno poljubil in pohvalil. Prinesla je odliko.

»No, kaj pa ti?« se obrne k meni. Oddam mu svojo sodbo in oprezno pogladim svoj oklep. Vse v redu. Nato se začnem jokati.

»Pa kar tri naenkrat!« izpregovori jezno.

Meni lete solze naravnost doli na črevlje, da komaj izustim: »Goljufali so me!«

»Tako, tako!« se zasmeye srdito. »Kaj mi pripoveduješ! — In drugod povsod le zadostno. Samo v petju imaš hvalevredno. No, pa precej poskusiva, če imaš res tako talentiran glas. Le čakaj!«

O jerum! O jerior, jerius, jerrime!

On po šibo, jaz pa pod posteljo!

Toda kmalu me je izvlekel za bedro, me stisnil med kolena — in zdaj je sledila s premišljenim poudarkom constructio *κατὰ σύνεσιν*...

Med zemljo in nebom viseč, sem bil prisiljen, igrati zoprno vlogo trpeče oblike. Kričal sem, da je letelo skozi ušesa, na tihem sem pa štel. Dvanajst jih je bilo. Papa je kazal čimdalje več vaje in spretnosti. In zadnja je bila res tako gorka, da mi ni pomagala vsa trojna zaveza nič! Mama in Slavica sta zame prosili, da me je prej izpustil. Mojega šlema ni zalotil; sicer bi bil še vse drugačen jok in škripanje z zobmi. Naposled mi je dal poljubiti (!) palico in mi obljubil: »Dalje prihodnjič!«

Teta Ivanka se je zaročila z gospodom Plečnikom. Ta mož je res olikan: šole niti v misel ne vzame nikdar. Prosil ga bom, da s svojim izrednim govorniškim darom prepreči obljubljeni — daljnji natisk.

Iz boja.

Hej, to je bitev vam besnela,
grmenje hrulo je topov.
Ta bitev je očini vzela
junaških sto in sto sinov...

Vojak visokorasel, zoren
ima na prsih križec zlat.
Prejel ga je za trud naporen,
ker hraber bil je vsakikrat.

Vesel hiti zdaj h koči mali,
pritisnit mater na srce. —
— Da včeraj so jo pokopali,
od svojcev tožno vest izve.

Vojanov.